

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г.Шевченка

**Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського**

Кафедра історії України, археології та краєзнавства

(підпис)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
А.М. Острянка
(прізвище та ініціали)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма 014 Середня освіта (Історія)

2020 – 2021 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум імені Т.Г.Шевченка».

Протокол № 1 від «01» вересня 2020 року.

Розробники: Рахно Олександр Якович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка.

Мова навчання – українська.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ¹

Навчальна дисципліна «Історія України XIX – початку XX ст.» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми 014 «Середня освіта (Історія)». Дисципліна є продовженням наскрізного курсу «Історія України». Вона охоплює коло теоретичних і практичних проблем історії українських земель від кінця XVIII – до початку XX ст. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування у студентів історичного мислення, умінню аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними, виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне, самостійно оцінювати і інтерпретувати історичний процес, робити правильні висновки з метою успішної розбудови своєї національної держави, усвідомлювати її роль і місце у світовій історії вихованню патріотизму.

Метою навчальної дисципліни «Історія України XIX – початку XX ст.» є створення цілісного уявлення про соціально-економічний, політичний та культурний розвиток українських земель у XIX – на початку XX ст.; формування у студентів компетентностей творчого осмислення історичного минулого українського народу в контексті світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі; набуття студентами наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного; застосовувати набуті знання з історії України при викладанні курсу у закладах середньої освіти, для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій; виховання у студентської молоді патріотизму, активної громадської позиції.

Завдання: розвиток навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного процесу; оволодіння практичними навичками роботи з історичними джерелами і науковою літературою; вироблення уміння правильно оформляти методологічний і технічний інструментарій наукових досліджень; пробудження і розвиток інтересу до України, виховання любові та поваги до її культури, звичаїв, традицій, історичного минулого; вироблення наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного; формування умінь критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, застосовувати набуті знання з історії для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій; виховання національної і громадської свідомості, формування толерантного, неупередженого ставлення до інших народів, утвердження ідеалів гуманізму.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія українського народу та інших етносів, які мешкали на території сучасної України у XIX – на початку

¹ Детально див.: Гейда О.С. Історія України XIX ст.: навчально-методичний посібник для студентів (за вимогами кредитно-модульної системи). Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2009. 43 с.; Гейда О.С. Практикум з історії України XIX ст. Навчально-методичний посібник. Чернігів, 2011. 207 с.

XX ст. в період перебування українських земель у складі Австро-Угорської та Російської імперій, соціально-економічні, політичні та культурні процеси даного періоду.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

1. Українські землі наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.
2. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині XIX ст.
3. Україна на початку XX ст. (1900–1914 рр.)

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3,5	3,5
Кількість годин:	105	105
- лекції	26	10
- практичні / семінарські	20	8
- лабораторні		
- індивідуальні завдання		
- самостійна робота студента	59	87

Статус навчальної дисципліни: нормативна (обов'язкова)

Передумови для вивчення дисципліни Навчальна дисципліна «Історія України XIX – початку XX ст.» пов'язана з наступними дисциплінами: «Стародавня історія України», «Історія України литовсько-польської доби», «Історія України доби Гетьманщини», «Історія країн Європи і Америки нового і новітнього часу», «Історія української культури».

Очікувані результати навчання і фахові компетентності), що формуються в процесі вивчення дисципліни «Історія України першої половини XIX ст.»:

Загальні компетентності

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02. Здатність зберігати та приумножувати культурні цінності на основі розуміння закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі загальних знань про природу і суспільство, зберігати баланс між професійним та особистим життям.

ЗК 06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК 07. Здатність спілкуватися державною мовою усно та письмово, доносити власну думку державною мовою усно та письмово.

Фахові компетентності

ФК 02. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти українською мовою, формувати мовно-комунікативні уміння учнів.

ФК 07. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ФК 09. Здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей.

ФК 10. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, оброблення, аналізу та синтезу інформації з різних джерел.

ФК 11. Здатність обґрунтовано визначати роль України в загальноєвропейських та світових культурних процесах.

Програмні результати навчання

ПРН 03. Володіння концептуальними науковими та практичними знаннями та здатністю до критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної педагогічної діяльності та/або навчанні історії.

ПРН 11. Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

ПРН 12. Розуміння й використання основних сучасних термінів і положень історичних наук та методики їх викладання, а також здатність аналізувати, порівнювати і класифікувати результати діяльності науковців різних напрямків і шкіл. Знання та розуміння історіографії для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії.

ПРН 13. Уміння використовувати методологію історії як науки, характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів на підставі критичного аналізу історичних джерел, інтеграції їх змісту, визнання й сприйняття різноманітності їх оцінок.

Критерії оцінювання результатів навчання

а) робота на практичному занятті	до 5 балів
усна відповідь	до 5 балів
запитання	до 1 бала
рецензування відповіді	до 2 балів
доповнення на семінарському занятті	до 5 балів
реферат	до 5 балів
в) самостійна робота	до 25 балів
колоквіум	до 10 балів
міні-проект з презентацією	до 10 балів
г) контрольна робота (тести)	до 5 балів

Відповідь на практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:

5 балів – студент у повному обсязі опрацював програмовий матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, виявляє розуміння історичних процесів, робить

аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, може аналізувати історичну інформацію, здатний презентувати власне розуміння, оцінку історичних явищ, має досить міцні навички роботи з історичною картою.

4 бали – студент вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників, посібників історичних документів; може дати порівняльну характеристику історичних явищ, визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; узагальнювати та застосовувати набуті знання.

3 бали – студент загалом самостійно відтворює програмовий матеріал (на рівні підручника), може дати стисло характеристику питання, загалом правильно розуміє історичні терміни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, виклад не самостійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

2 бали – студент за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито.

1 бал – студент має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі дати, головний зміст матеріалу не розкрито.

Самостійна робота передбачає опрацювання проблем, винесених на самостійне опрацювання і виконується у формі мініпроектів з презентацією та у формі колоквиуму. В залежності від якості виконання та рівня знання опрацьованого матеріалу оцінюється від 0 до 10 балів.

За виконання контрольної роботи студенти можуть отримати максимально 5 балів. Неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато неточностей, не достатнє володіння науковим апаратом оцінюється від 1 до 2 балів; відповідь, яка позбавлена серйозних неточностей, але має окремі недоліки, оцінюється у 3 балів. Повна відповідь оцінюється від 4 до 5 балів.

Складання екзамену. Якщо студент отримав протягом навчальних модулів від 35 і вище, то він може скласти іспит підвищити свій рейтинг під час складання екзамену, але не більше, ніж на 25 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю	не зараховано з можливістю

		повторного складання	повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Українські землі у першій половині XIX ст.

Тема 1. Вступ. Українське національне відродження кінця XVIII–початку XX ст.

Загальна характеристика курсу. Історія України XIX ст. у контексті світового історичного процесу. Періодизація історії українських земель у XIX ст. Основні джерела до вивчення історії України XIX ст. Огляд навчальної літератури до курсу.

Ідейні витоки, зміст та етапи українського національного відродження кінця XVIII – початку XX ст. Методологічні дискусії у висвітленні становлення модерної української нації. Загальна періодизація українського відродження (модерного націотворення). Центри українського національного руху під російською та австрійською владою в кінці XVIII – початку XX ст.

Тема 2. Політичне становище українських земель у першій половині XIX ст.

Україна в системі міжнародних відносин першої половини XIX ст. Процес інкорпорації українських територій до складу Російської та Австрійської імперій. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської та Австрійської імперій. Реформи у системі управління. Національно-етнічний склад та соціальна структура населення України у XIX ст. Переселенські рухи українців.

Тема 3. Соціально-економічний розвиток українських земель у першій половині XIX ст.

Політика урядів Росії та Австрії у сфері соціально-економічного розвитку України у першій половині XIX ст. Криза кріпосництва. Стан сільського господарства та розвиток промисловості у першій половині XIX ст. Реформи у сфері землекористування. Торгівля. Транспорт. Початок промислового перевороту. Форми соціального протесту селян і робітників на українських землях в першій половині XIX ст. Антикріпосницькі рухи першої половині XIX ст.

Тема 4. Суспільно-політичні та національні рухи на українських землях в першій половині XIX ст.

Масонство в Україні. Південне товариство. Малоросійське товариство. Товариство об'єднаних слов'ян. Повстання Чернігівського піхотного полку. Національно-визвольний рух на

західноукраїнських землях. «Руська трійця». Кирило-Мефодіївське товариство, його склад, програмні документи, діяльність і розгром.

Тема 5. Культура України першої половини XIX ст.

Освіта. Перші університети на українських землях. Літературне життя першої половини XIX ст. І. Котляревський. Г. Квітка-Основ'яненко. П. Гулак-Артемівський. М. Гоголь. Є. Гребінка. Т. Шевченко. Становлення української літературної мови. Видання українських народних пісень. Усна народна творчість. Кобзарі. Музика. Театр. Архітектура. Живопис. Розвиток історичної науки в першій половині XIX ст. Д. Бантиш-Каменський. М. Максимович. М. Маркевич. Діяльність наукових організацій.

Змістовий модуль 2. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині XIX ст.

Тема 6. Модернізаційні процеси на західноукраїнських землях та їх вплив на українське суспільство.

Західноукраїнські землі напередодні революційних подій 1848 р. Соціально-економічний розвиток. Антикріпосницькі рухи. «Весна народів» та її вплив на українське суспільство. Політичні реформи в Австро-Угорщині та їх вплив на розвиток українських земель. Національно визвольний рух українського народу періоду революції 1848 р. Скасування кріпацтва на західноукраїнських землях. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель після модернізації. Трудова міграція.

Тема 7. Реформи 60–70 рр. XIX ст. та їх реалізація на Наддніпрянській Україні.

Наддніпрянська Україна у період великих буржуазних реформ. Попередні проекти скасування кріпосного права. Кримська війна – каталізатор реформ. Підготовка реформи 1861 р. Діяльність губернських комітетів з селянського питання та редакційних комісій. Особливості здійснення реформи 1861 р. на Лівобережжі, Слобожанщині, Правобережжі та Півдні Україні. Буржуазні реформи 60–70-х рр. XIX ст. Суспільний і національний рухи в період буржуазних реформ. Наддніпрянська Україна в післяреформений період. Стан сільськогосподарського виробництва в другій половині XIX ст. Промисловість. Розвиток транспорту. Торгівля. Розвиток міст.

Тема 8. Соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині XIX ст.

Наслідки модернізаційних процесів для українського суспільства. Розклад поміщицького стану. Процес становлення української буржуазії. Формування робітничого класу та його структура. Зміни в аграрному секторі і диференціація селянства. Робітничий і селянський рухи 60 – 90-х рр. XIX ст. “Південноросійський робітничий союз” у Києві. “Південноросійський союз робітників” в Одесі. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XIX ст. Західноукраїнська еміграція другої половини XIX ст.

Тема 9. Суспільно-політичні та національно-визвольний рухи у другій половині XIX ст.

Поняття «нація» в сучасній історіографії. Новітні теорії побудови майбутнього: соціалізм та націоналізм Громадсько-політичний і національний рух в Україні у другій половині XIX ст. Молоді громади. Валуєвський циркуляр 1863 р. Емський акт 1876 р. Теоретичні основи народництва і його основні течії. Народники в Україні. Взаємозв'язок народників з діячами громадівського та земського руху. Земська опозиція. Журнал “Основа”. М.Костомаров. П.Куліш. В.Антонович. Недільні школи. Братство тарасівців. Поняття “нація” в сучасній історіографії. Становлення і консолідація української нації.

Тема 10. Культурне життя України в другій половині XIX ст.

Розвиток освіти в Україні в другій половині XIX ст. Русифікація. Розвиток суспільних наук. Розвиток природничих наук. М.Лисенко. Театр. М.Заньковецька. П.Саксаганський. М.Садовський. Архітектура. Живопис. Скульптура. Книгодрукування та преса. Образотворче мистецтво. Українська література другої половини XIX ст. П.Куліш. М.Вовчок. Л.Глібов. І.Франко. В.Стефаник. Л.Українка. С.Руданський. М.Старицький. П.Мирний. Б.Грінченко. М.Коцюбинський. Розвиток історичної науки в другій половині XIX ст. М.Костомаров. О.Лазаревський. В.Антонович. О.Левицький. Д.Багалій. М.Грушевський. Журнал «Киевская старина». Діяльність наукових установ. Основні течії у суспільно-політичному житті та національному русі Західної України у другій половині XIX ст. «Москвофіли». «Народовці». Діяльність Греко-католицької церкви на західноукраїнських землях. Наукове та культурне життя на західноукраїнських землях.

Змістовий модуль 3. Україна на початку XX ст. (1900–1914 рр.)

Тема 11. Соціально-економічний і політичний розвиток України на початку XX ст.

Україна в економічній системі Російської імперії і світового капіталістичного господарства. Дискусії про соціально-економічний статус України. Розвиток капіталізму в сільському господарстві. Столипінська аграрна реформа в Україні. Промислове піднесення 1910 – 1914 рр. Соціальна структура населення України.

Роль і місце національного питання у громадсько-політичному житті українських губерній. Земсько-ліберальний та студентський рухи. Селянські та робітничі виступи. Утворення політичних партій в Наддніпрянській Україні. Початок «політичного» етапу національно-визвольного руху. Революційна українська партія. Українська народна партія. Українська соціалістична партія. Українська соціал-демократична спілка. Українська демократична партія. Українська радикальна партія. Їхнє об'єднання. Утворення Української соціал-демократичної робітничої партії. Їхні програми, лідери та політична діяльність.

Національне питання у програмових документах та практиці РСДРП.

Тема 12. Наддніпрянська Україна в період революції 1905–1907 рр. та в умовах її поразки

Робітничий рух на Україні. Збройні повстання у грудні 1905 р. Селянський рух. Повстання у с. Великі Сорочинці. Вихвостівська трагедія. Діяльність селянських спілок. Український національно-визвольний рух в роки революції. Створення культурно-освітніх товариств – “Просвіта”. Україномовна преса. Газети “Хлібороб”, “Громадська думка”, “Рада”. Українські парламентські фракції у Першій та Другій Державних думах Росії. І.Шраг. Боротьба за офіційне визнання української мови.

Політичне становище України після поразки революції 1905–1907 рр. Формування режиму політичної реакції. Обмеження розвитку демократичних тенденцій у галузі освіти, науки, національному русі, утиски щодо мови. боротьба проти наступу на здобутки революції. Українське питання в IV Державній думі.

Тема 13. Західноукраїнські землі на початку XX ст.

Промислове піднесення на західноукраїнських землях. Становище сільського господарства. Зростання трудової еміграції. Протистояння українських та польських національних рухів у Східній Галичині.

Діяльність українських політичних партій. Їхні програми та лідери. Рух за реформу виборчої системи в краї. Зв'язки з наддніпрянськими українськими осередками, партіями та товариствами. “Український П'ємонт”.

Тема 14. Розвиток культури України на початку XX ст.

Початкова, середня та вища освіта. Культурно-освітні громадські товариства та заклади, їхня роль у розвитку освіти в Україні. Наука. Розвиток природничих і технічних наук. Гуманітарні науки. Діяльність наукових товариств. Українська література. І.Франко. Леся Українка. А.Тесленко. С.Васильченко. В.Стефаник. Осип Маковей. Лесь Мартович. Марко Черемшина. О.Кобилянська. В.Винниченко. Олександр Олесь. В.Самійленко. Б.Грінченко. Театральне мистецтво. Музична культура в Україні. Образотворче мистецтво. Живопис. Графіка. Скульптура. Розвиток української педагогічної думки. С.Русова.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Українські землі у першій половині XIX ст.												
Тема 1. Вступ. Українське національне відродження кінця XVIII– початку XX ст.	5	2				2	7	1				6
Тема 2. Політичне становище українських земель у першій половині XIX ст.	10	2	2			6	7	1				6
Тема 3. Соціально-економічний розвиток українських земель у першій половині XIX ст.	4	2				2	7	1				6
Тема 4. Суспільно-політичні та національний рухи на українських землях в першій половині XIX ст.	8	2	2			4	7	1				6
Тема 5. Культура України першої половини XIX ст.	7		2			5	10		2			8
Разом ЗМ 1	34	8	6			19	38	4	2			32
Змістовий модуль 2. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині XIX ст.												
Тема 6. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині XIX ст.	4	2				2	7	1				6
Тема 7. Реформи 60–70 рр. XIX ст. та їх реалізація на Наддніпрянській Україні.	6	4				2	7	1				6
Тема 8. Соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині	6	2				4	7	1				6

XIX ст.												
Тема 9. Суспільно-політичні та національно-визвольний рухи у другій половині XIX ст.	26	2	8			16	10		2			8
Тема 10. Культурне життя України в другій половині XIX ст.	6		2			4	10		2			8
Разом за ЗМ 2	48	10	10			28	41	3	4			28
Змістовий модуль 3. Україна на початку XX ст. (1900–1914 рр.)												
Тема 11. Соціально-економічний і політичний розвиток України на початку XX ст.	5	4				1	7	1				6
Тема 12. Наддніпрянська Україна в період революції 1905–1907 рр. та в умовах її поразки	8	2	2			4	8	1				7
Тема 13. Західноукраїнські землі на початку XX ст.	3	2				1	8	1				7
Тема 14. Розвиток культури України на початку XX ст.	8		2			6	9		2			7
Разом за ЗМ 3	24	8	4			12	32	3	2			27
Усього годин	105	26	20			59	105	10	8			87

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інкорпорація українських земель до складу Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.	2
2	Кирило-Мефодіївське товариство	2
3	Культурне життя українських земель пер. пол. XIX ст.	2
4	Володимир Боніфатійович Антонович – ідеолог хлопоманства.	
5	Концепція майбутнього розвитку України у працях Миколи Драгоманова	2
6	Культурне життя Наддніпрянської України другої половини XIX ст.	2
7	Народницький рух в Україні.	2
8	Громадівський рух: суть, особливості, діячі.	2
9	Український національно-визвольний рух у період революції 1905–1907 рр.	2
10	Розвиток культури України на початку XX ст.	2

Теми для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Суть кріпосницької системи і особливості існування кріпосного права на українських землях	2
2	Вплив польського національно-визвольного руху на становлення перших політичних організацій на українських землях у першій половині XIX ст.	2
3	Історична наука на українських землях у першій половині XIX ст.	1
4	Формування та історія Чорноморської Січі та Війська Донського	2
5	Старшинські роди Гетьманщини на державній службі в Російській імперії	2
6	Українські промислові міста: виникнення та структура	2
7	Сучасна історіографічна оцінка модернізаційних процесів в Російській та Австрійській імперіях	2
8	Участь жіноцтва у революційному русі другої половини XIX ст.	2
9	Ментальні аспекти українського селянства та їх роль у процесах модернізації	2
10	Побут українського населення в літературі другої пол. XIX ст.	2

Питання до підсумкового контролю знань (екзамен)

1. Періодизація історії України XIX ст.
2. Включення українських земель до складу Російської імперії (хронологія, причини).
3. Адміністративно-територіальний поділ українських земель підросійської України.
4. Владні інституції Наддніпрянщини першої половини XIX ст. та їх функції.
5. Умови входження українських земель до складу Австрійської імперії наприкінці XVIII ст.
6. Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель у XIX ст.
7. Соціальний та національний склад населення західноукраїнських земель першої половини XIX ст.
8. Йосифянські реформи в Австрійській імперії та їх вплив на українське суспільство.
9. Україна в планах Наполеона.
10. Російсько-французька війна 1812 р. і участь у ній українського народу.
11. Російсько-турецькі війни першої половини XIX ст. та їх значення для формування українських земель.
12. Соціальний і етнічний склад населення підросійської України у першій половині XIX ст.
13. Основні тенденції розвитку сільського господарства на українських землях у складі Російської імперії у першій половині XIX ст.
14. Характеристика кріпосної системи (форми залежності, повинності, категорії селян)
15. Розвиток промисловості Наддніпрянської України у першій половині XIX ст.

16. Торгівля. Транспортне сполучення. Українські міста у першій половині XIX ст.
17. Промисловий переворот на українських землях: періодизація, характеристика.
18. Антикріпосницькі рухи першої чверті XIX ст. на тетенах Наддніпрянської України.
19. Селянські рухи на Наддніпрянщині у 50-х рр. XIX ст.
20. Повстання Устима Кармалюка.
21. Антикріпосницький рух на Західноукраїнських землях у 30-х – 40-х рр. XIX ст. Лук'ян Кобилиця.
22. Поширення масонства на українських теренах у першій половині XIX ст.
23. Майбутнє українських земель у програмних документах декабристських організацій.
24. Повстання Чернігівського піхотного полку.
25. Діяльність «Малоросійського товариства».
26. Товариство «Об'єднаних слов'ян».
27. Національний рух на Західноукраїнських землях у 20 – 30-х рр. XIX ст.
28. «Руська трійця» (лідери, діяльність, значення)
29. Виникнення і діяльність Кирило-Мефодіївського братства.
30. Програмні документи Кирило-Мефодіївського братства.
31. Роль історичної науки у націотворчих процесах у першій половині XIX ст.
32. Українське мовознавство у першій половині XIX ст.
33. Освіта на українських землях Російської імперії у першій половині XIX ст.
34. Наука в українських університетах Наддніпрянщини у першій половині XIX ст.
35. Література та театр у першій половині XIX ст.
36. Реформи у аграрному секторі у першій половині XIX ст.
37. Підготовка аграрної реформи 1861 р.
38. Основні законодавчі акти аграрної реформи 1861 р. та їх характеристика.
39. Особливості проведення аграрної реформи 1861 р. на українських землях: Лівобережжя, Правобережжя, Новоросії.
40. Наслідки аграрної реформи 1861 р. для України.
41. Земська реформа (час впровадження та суть).
42. Міська реформа (час впровадження та суть).
43. Судова реформа (час впровадження та суть).
44. Фінансова реформа (час впровадження та суть).
45. Військова реформа (час впровадження та суть).
46. Університетський статут 1864 р.
47. Валувський циркуляр 1863 р.
48. Емський акт 1876 р.
49. Контреформи: причини, суть, наслідки.
50. Теорія «громадівського соціалізму» М. Драгоманова.
51. Погляди В. Антоновича на націотворчі процеси в Україні.
52. Теоретичні основи народництва і його основні течії.
53. Народницькі організації на українських землях та їх діяльність.

54. Проникнення капіталістичних відносин у сільське господарство у другій половині XIX ст.
55. Становлення капіталістичних відносин у промисловості у другій половині XIX ст.
56. Розвиток транспорту. Торгівля, міста у другій половині XIX ст.
57. Особливості формування робітничого класу та національної буржуазії.
58. Робітничий і селянський рухи 60 – 90-х рр. XIX ст.
59. Польські повстання 1830–1831 рр. та 1863 р. та їх вплив на українській національно-визвольний рух.
60. Громадівський рух: етапи, організаційні осередки.
61. Діяльність Південно-Західного відділу російського географічного товариства.
62. Журнал “Основа”.
63. Діяльність Старої Київської громади.
64. Розвиток освіти на українських землях у складі Російської імперії у другій половині XIX ст.
65. Українське суспільство у другій половині XIX ст.: національний та соціальний поділ.
66. Українська література та театр другої половини XIX ст.
67. Розвиток історичної науки в другій половині XIX ст.
68. Поширення марксизму на українських теренах. М. Зібер.
69. Перші соціал-демократичні організації на теренах України.
70. Ліберальний рух 60-80-х рр. XIX ст.: соціальна опора, програми, діячі. Діяльність наукових установ на українських землях у складі Російської імперії.
71. Економічний розвиток західноукраїнських земель у першій половині XIX ст.
72. Скасування кріпосного права на західноукраїнських землях.
73. Революція 1848 р. в Австрійській імперії та її вплив на українське суспільство.
74. Діяльність Головної Руської Ради.
75. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XIX ст.
76. Західноукраїнська еміграція другої половини XIX ст.: напрямки, причини.
77. Діяльність “Просвіт” на західноукраїнських землях.
78. Основні течії у суспільно-політичному житті та національному русі Західної України в другій половині XIX ст.
79. Архітектура західноукраїнських міст другої половини XIX ст.
80. Кримська війна і Україна.
81. Діяльність Наукового товариства ім. Т. Шевченка.
82. Література та театр на західноукраїнських землях у XIX ст.
83. Освіта на західноукраїнських землях у XIX ст.: регіональні особливості.
84. Зовнішня політика Російської імперії у другій половині XIX ст. та українські землі.

85. Книгодрукування та преса на українських теренах Російської імперії у XIX ст.
86. Братство тарасівців: програмні документи та діячі.
87. Всеукраїнська безпартійна організація.
88. Образотворче мистецтво та архітектура Наддніпрянщини у другій половині XIX ст.
89. Періодична україномовна преса на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.

Форми та методи навчання

При проведенні навчальних занять (лекцій і семінарів) застосовуються наступні методи: лекція, бесіда, пояснення, ілюстрування, проблемний виклад матеріалу, підготовка доповідей, рефератів та презентацій, інтерактивні методи навчання.

Засоби діагностики результатів навчання:

виступи на практичних заняттях,
підготовка та захист рефератів, есе, презентацій,
контрольна робота,
екзамен.

Форми контролю навчальних досягнень:

усне опитування,
творчі роботи, презентації,
колоквіум,
контрольна робота (тести),
консультування,
екзамен.

Розподіл балів за темами

	Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий екзамен	Сума
	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
Тема	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9 T10	25	100
Бали	6	6	6	6	6	10	10	10	15		

Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Робоча навчальна програма дисципліни.
3. Методичні матеріали до семінарських занять.
4. Матеріали до лекційних занять.
5. Теми і завдання для самостійного опрацювання.
6. Історичні карти, схеми, мультимедійний проектор.
7. Завдання для поточного контролю знань.
8. Питання до екзамену.

9. Екзаменаційні білети.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Алексєєв Ю.М. Історія України: навчальний посібник для вузів. К., 2004. 256 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. К., 2016. 656 с.
3. Бокань В.А. Історія культури України: Навч. посібник. К., 2002. 256 с.
4. Горєлов М.Є., Моця О.П., Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України. К., 2005.
5. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX століття. К.: Генеза, 2000. 360 с.
6. Гупан Н.М., Пометун О.І. Історія України. К.: Освіта. 2012. 336 с.
7. Економічна історія світу і України: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Б.Д.Лановика. Тернопіль, 2004. 456 с.
8. Історія України: Документи. Матеріали / Уклад., комент. В.Ю.Короля. К., 2001.
9. Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. К. : Наук. думка, 2013. 1056 с.
10. Котова Н. Історія України: навчальний посібник. Харків: Одиссей, 2005. 413 с.
- 11.. Литвин В. Історія України: підручник / відп. ред.. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. 991 с.
12. Литвин В.М. Історія України (у 3-х томах). К.: Альтернативи, 2005.
13. Марчук С. Писемні джерела з історії України: Курс лекцій. – Львів: Світ, 1999. – 352 с.; іл.
14. Михальчук П. А. Історія України. Курс лекцій. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: Астон, 2003. 272 с.
15. Михальчук П.А. Історія України, Термінологічний і хронологічний довідник. Вид 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2006. 192 с.
16. Новітня історія України (1900–2000): Підруч. Для іст. спец. вищих навч. зал. / А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусєв, В.М.Литвин. 2-е вид, переробл. і доп. К.: Вища школа, 2002. 718 с.
17. Підкова І., Шуст Р. Довідник з історії України. Ч. 1-3. К.: Генеза, 1999.
18. Політична історія України. У 6-ти т. К., 2002–2004.
19. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.І.Танцюри. К., 2001. 488 с.
20. Рибалка І.К. Історія України. У 2-х ч. Ч.ІІ. Від початку XIX ст. до 1917 р. Харків, 1997. Ч.2.
21. Україна в XX ст.: зб. документів і матеріалів (1900–1939). Упор. А.Г.Слюсаренко, А.О.Буравченков, М.І.Миронець та ін. К., 2000. 448 с.

Допоміжна література:

1. Антонович М. З історії громад на рубежі 1850-1860-х рр.. (Коли постали громади?) // Київська старовина. 1998. № 2. С. 28-49.
2. Болдирєв О.В. Одеська громада. Історичний нарис про українське національне відродження в Одесі в 70-ті роки XIX ст. Одеса, 1994.

3. Голобуцький О., Кулик В. Український політичний рух на Наддніпрянщині кінця ХІХ– початку ХХ століття. Довідник. К., 1996.
4. До історії національних меншин Австро-Угорщини (ХІХ – початок ХХ ст.) /Упор. Коталія Й. – Ужгород, 2001.
- 5.Дорошенко Д. Нарис історії України. У 2-х т. К., 1992.
- 6.Дорошенко Д. Огляд української історіографії. К., 1996.
7. Іваницька С. Українська ліберально-демократична партійна еліта: «колективний портрет» (кінець ХІХ – початок ХХ століття). Запоріжжя: «Просвіта», 2011. 452 с.
8. Іваницька С. Українська ліберально-демократична партійна еліта: «колективний портрет» (кінець ХІХ – початок ХХ століття). – Запоріжжя: «Просвіта», 2011.
9. Історія України. Нове бачення. У 2-х т. – К., 1996.
10. Історія України / Під ред. Ю.Зайцева. – Львів, 1996.
11. Історія України /Під ред. В.А.Смолія. – К., 1997.
12. Історія українського селянства. Нариси в 2-х томах. К., 2006.
13. Історія української літератури ХІХ ст. К., 2003. Кн. 1-2.
14. Казьмирчук Г., Латиш Ю. Рух декабристів: дискусійні питання та спроба їх розв’язання (до 180-річчя повстання) // Укр. іст. журн. 2005. № 6. С. 50–65.
15. Калініченко В.В., Шабельник Г.П. Витоки світогляду та політичної свідомості революційних народників в Україні 70-х рр. ХІХ ст. (соціально-психологічний аспект) // Укр. іст. журн. 2006. № 2. С. 38–48.
16. 10. Кармазин М.С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець ХІХ – початок ХХ століття). К., 1998.
17. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ–ХХ ст.: Соціально-політичний портрет. – К., 1993.
18. Катренко А.М. Початки нового етапу українського національного руху в ХІХ ст. (громади 60-х рр.. ХІХ ст.) // Пам'ять століть. 1996. № 2. С. 23–26.
19. Катренко А. Одеська громада 70-90-х рр.. ХІХ ст. //Київська старовина . 1998. № 2. С. 84–95.
20. Катренко А.М. Український національний рух ХІХ ст.: У 2-х частинах. К., 1998–1999. Ч. II. 60-90-ті рр. ХІХ ст.
21. Катренко А.М. У пошуках шляхів побудови справедливого суспільства (Діяльність народовольців і чорнопередільців в Україні у 80-х рр. ХІХ ст.). К., 2001.
22. Катренко А.М. Національно-культурна та політична діяльність Київської громади (60-70 рр. ХІХ ст.) К., 2003. 180 с.
23. Когут З. Російський централізм і українська автономія. – К., 1996.
24. Колесник В., Рафальський О. Український рух в Австро-Угорщині (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). – К., 1998.
25. Колесник В., Рафальський О., Тимошенко О. Шляхом національного відродження. Національне питання в програмах та діяльності українських партій Наддніпрянщини (1900 – 1907). – К., 1998.
26. Наумець Л. Товариство об’єднаних слов’ян. Житомир, 1997.

27. Наумов С.О. Створення Революційної української партії // Укр. іст. журн. 2006. № 2. С. 49–59.
28. Никифорак М.В. Буковина в державно-правовій системі Австрії (1774–1918 рр.). Чернівці: Рута, 2004. 383 с.
29. Половець В.М. Кооперативний рух в Лівобережній Україні (1861–1917 рр.). Чернівці, 1996.
30. Полонська-Василенко Н. Історія України. 2-е вид. К.: “Либідь”, 1993. Т.2: Від середини XVII століття до 1923 року. С. 407–606.
31. Рахно О.Я. «Громадянський строй, народодержавні права і обов’язки людей на Україні» (проект автономії України О. О. Русова 1907 р.) // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 33. Серія: історичні науки. №3. Чернівці, 2006. С. 171–181.
32. Рахно О.Я. Михайло Русов: віхи життя та діяльності (До 130-річчя від дня народження) // Сіверянський літопис. 2006. №4. С. 120–125.
33. Рахно О. Я. Чернігівські земці (історико-біографічні нариси). Чернівці: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2009. 352 с.
34. Рахно О.Я. Земська реформа 1864 р. і утворення органів земського самоврядування в Чернігівській губернії // Сіверянський літопис. 2010. № 6. С. 101–111.
35. Рахно О.Я. Переселенська діяльність Чернігівського губернського земства // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2012. Вип. 5. С. 77–83.
36. Рахно О.Я. Голови Чернігівської губернської земської управи: Біобібліографічний довідник. Чернівці: Десна Поліграф, 2013. 240 с.
37. Рахно О.Я. Чернігівські земці – члени Державної ради Російської імперії // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2013. № 1050: Сер. «Історія». Вип. 46. С. 91–104.
38. Русов О. О. Щоденники та спогади / [упорядкування, підготовка до друку, вступна стаття, коментарі О. Я. Рахна]. Чернівці: Десна Поліграф, 2011. 320 с.
39. Русалка Дністрова: Документи і матеріали. – К., 1988.
40. «Руська трійця». З історії суспільно-політичного руху і культури України. К., 1987.
41. Сарбей В.Г. Національне відродження України. Т.9. К., 1999. 336 с.
42. Симоненко Р.Г. Українсько-польські відносини та боротьба за єдність України XIX – початок XX ст. К., 2007.
43. Сухий О. Галичина між Сходом і Заходом. Нариси історії XIX – початку XX ст. Львів, 1997.
44. Тейлор А. Габсбурзька монархія 1809 – 1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини. Львів, 2002.
45. Українські політичні партії кінця XIX – початку XX ст. Програмні та довідкові матеріали. К., 1993.
46. Шандра В. Малоросійське генерал-губернаторство 1802-1856 рр. К., 2001. 355 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

Книги з історії України XIX ст.

http://www.npu.edu.ua/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=62&limit=500&limitstart=0&order=date&dir=DESC&Itemid=156&lang=ua

Карти українських земель у XIX ст.

<http://lesson-history.narod.ru/mapr3.htm>- исторические

Україна у XIX ст.

<http://ukrstor.com/ukrstor/pashaeva-galiziawrussovlit.html>-западная

Російська імперія XIX ст.

<http://xix-vek.ru/material/item/f00/s00/z0000003/index.shtml>-история

Історія Російської імперії у XIX ст. <http://lants.tellur.ru/history/>

Коллекция «Исторические документы» Российского общеобразовательного портала <http://historydoc.edu.ru/>

Виртуальный музей декабристов <http://decemb.hobby.ru/>

Династия Романовых <http://www.moscowkremlin.ru/romanovs.html>

Российский исторический журнал <http://www.istrodina.com/>

Проект Русский биографический словарь <http://www.rulex.ru/>

Всемирная история <http://www.historic.ru/>

<http://www.biografia.ru/>

История России XIX век <http://lesson-history.narod.ru/>